

ми каза един ден: „Виж, какъв глас ѝ турихме!“ Начев пръв ми пях „Тих бял Дунав“¹⁶. Това щастливо преобразуване на литературната творба в песен става изцяло по законите на митофолклорното мислене, не само напълно живи по онова време, но и по-силни от тези на литературната рецепция.

Пред тях отстъпва дори самият поет. Още преди да чуе песента, Вазов решава да препубликува стихотворението „Радецки“ във втората си книга „Тъгите на България“. Той все още се смята за абсолютния господар на творбата си, затова си позволява да направи съществени промени в сравнение с първоначалния вариант в „Пряпорец и гусла“. Началото на стихотворението е основно променено; то придобива вид, който е, меко казано, непривичен за днешното ни ухо:

Тих бял Дунав лей със слава

хладни си вълни

и по них Радецки плава,

буйно ги пени –

но веднага в парахода

чуй се тръбен глас

и байрякът за свобода

вдига се тогас.

Млади български юнаци

явиха се там;

на чела им левски знаци,

в очите им плам.

Горд и ясен си застана

Ботев между них,

че каза на капитана

с глас бодър и тих...

По-късно обаче поетът възстановява, с няколко съвсем незначителни стилистични поправки, първоначалния вариант. Можем да се досетим за причината – чул междувременно песента, институционализираща тъкмо първия вариант на творбата, той отстъпва пред масовата воля, давайки си вероятно сметка, че именно в тази фолклоризирана форма творбата се е сдобила с истинската си социална стойност; в литературния си вид тя е по-скоро посредствена и никакви поправки не биха променили решаващо ситуацията.

Дори напротив, можем да си позволим и крачка по-нататък в сюжета, който тук разгръщаме. Именно недостатъците на *литературния текст* „Радецки“ се превръщат в достойнства на *песента* „Тих бял Дунав“. Простотата, наивитетът, художествената елементарност, силният наративен елемент и ясната фабула, следствие от епизма на творбата, разказваща поредица събития в тяхната проста, линейна хронология, както и ярката монументалност на главния герой – всичко това, заедно с простия хореев ритъм, е спомогнало за бързата и успешна фолклоризация на творбата. Фолклоризация, която в крайна сметка е максимално ефективната реализация на митогенната ѝ мощ. Тъкмо качествата, които изразяват *недостиг на литературност*, гарантират на творбата максимална мито-ефективност, благодарение на една фундаментална близост до наивитета на масовия, долитературния тип съзнание.